

**ЧАСОПИСИ ЗА ДЕЦУ:
ЈУГОСЛОВЕНСКО НАСЛЕЂЕ
1918-1991**

НАУЧНИ СКУП

7-8. ДЕЦЕМБАР 2017.

**ПРОГРАМСКА КЊИГА
(ПРОГРАМ, АПСТРАКТИ, БИОГРАФИЈЕ)**

ИНСТИТУТ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ

Краља Милана 2, БЕОГРАД

Програм рада скупа

Библиотека Института за књижевност и уметност

7. децембар 2017.

10 часова

Поздравна реч

др Бојан Јовић, директор Института за књижевност и уметност

др Тијана Тропин

др Станислава Бараћ

Прва сесија

Председавајућа: Сања Петровић Тодосијевић

- 10:20–10:40 **др Биљана Андоновска** (Институт за књижевност и уметност, Београд): Будућност (без) *Будућности* (1920): први комунистички књижевни часопис за децу у Краљевини СХС
- 10:40–11:00 **проф. др Зорана Опачић** (Учитељски факултет Универзитета у Београду): Периодика за децу 30-их година 20. века: од југословенске идеологије до борбе за модерни израз (на примеру листова *Југословенче* и *Политика за децу*)
- 11:00–11:20 **ма Јелена Лалатовић** (Филолошки факултет Универзитета у Београду): „Југословенски средњи век“ – дискурси национализма, модернизације и традиције у часопису *Југословенче*

Дискусија и пауза за кафу

- 12:00–12:20 **др Ана Батинић** (ХАЗУ, Завод за повијест хрватске књижевности, казалишта и гласбе): Илустровани мјесечник *Зоолошки вртић* (1933–1937)
- 12:20–12:40 **доц. др Валентина Хамовић** (Учитељски факултет Универзитета у Београду): *Политикин* додатак за децу од 1934. до 1941. године
- 12:40–13:00 **доц. др Јелена Панић Мараш** (Учитељски факултет Универзитета у Београду): Како се калио Коча

Дискусија

13:30–15:00 Ручак

Друга сесија

Председавајућа: Ева Коволик

- 15:00–15:20 **ма Милица Ђуковић** (Институт за књижевност и уметност, Београд): У Змајевом кругу: Тихомир Остојић као сарадник педагошко-забавног листа *Дечије новине*
- 15:20–15:40 **Меланија Римар** (Одговорна уредница часописа за децу *Заградка*): Часописи за децу на русинском језику *Наша заградка* (1937–1941) и *Пионирска заградка* и *Заградка* (од 1947)
- 15:40–16:00 **др Кринка Видаковић Петров** (Институт за књижевност и уметност, Београд): Југословенски јеврејски часопис за децу *Хаавив* (1919–1940)

Дискусија

- 16:20–16:40 **мр Снежана Ненезић** (Народна библиотека Крушевац): Дечја периодика у Србији између два светска рата: *Политикин Забавник* 1939–1941
- 16:40–17:00 **др Предраг Тодоровић** (Институт за књижевност и уметност, Београд): Тарзан у стрипу
- 17:00–17:20 **др Станислава Бараћ** (Институт за књижевност и уметност, Београд): Часопис *Смиље*, Мато Ловрак и питање југословенског наслеђа

Дискусија

8. децембар 2017.

Трећа сесија

Председавајућа: Биљана Андоновска

- 10:00–10:20 **проф. др Бојан Ђорђевић** (Филолошки факултет Универзитета у Београду): Прилози из дечје књижевности у окупацијској штампи
- 10:20–10:40 **др Вирна Карлић** и **мр Сања Шакић** (Филозофски факултет Свеучилишта у Загребу): Доба реда, стеге и честитости: идеологија у дјечјем часопису *Усташка узданица* 1941–1945

Дискусија и пауза за кафу

- 11:00–11:20 **проф. др Сања Роић** (Филозофски факултет Свеучилишта у Загребу): Од *Пионира* до *Дуге*, трансформација једног часописа
- 11:20–11:40 **др Јелена Милинковић**: Јелена Билбија и *Полетарац* у контексту пионирске штампе

- 11:40–12:00 **др Маријана Хамершак** (Институт за етнологију и фолклористику, Загреб): *Наш пионир* и (о)тисак избјеглиштва

Дискусија

12:30–14:00 Ручак

Четврта сесија

Председавајућа: Сања Роић

- 14:00–14:20 **др Ева Коволик** (Семинар за славистику Универзитета Марин Лутер Хале-Витенберг): Како је *Змај* (1954–1992) успео да преживи: књижевне стратегије *Змаја*, књижевног часописа за децу, у време транзиције
- 14:20–14:40 **др Сања Петровић Тодосијевић** (Институт за новију историју Србије, Београд): Слика оца у југословенским часописима за децу од краја Другог светског рата до шездесетих година 20. века

Дискусија

- 15:00–15:20 **проф. др Светлана Калезић Радоњић** (Филозофски факултет у Никшићу): *Побједа за дјецу*: идеологија и уређивачка политика
- 15:20–15:40 **др Тијана Тропин** (Институт за књижевност и уметност, Београд): Пипци и ракете: развој научнофантастичне илустрације у српској периодици за децу и омладину југословенског периода, на примеру *Политикиног забавника*

Дискусија и пауза

Пета сесија

Председавајућа: Зорана Опачић

- 16:00–16:20 **доц. др Вишња Мићић** (Учитељски факултет Универзитета у Београду): Неговање претчиталаца: Дидактичко-методичке функције периодике за најмлађе на примеру часописа *Зека* (од 1970. до 1991)
- 16:20–16:40 **ма Немања Каровић** (Учитељски факултет Универзитета у Београду): Поетика кратке приче у дечјем листу *Тик-Так*
- 16:40–17:00 **ма Страхиња Полић** (Учитељски факултет Универзитета у Београду) Уређивачка политика часописа *Венац* (1972–1991) и његове стратегије у изградњи књижевне свести омладинског узраста

Дискусија

Завршна дискусија

Уређивачки одбор скупа

проф. др Јован Љуштановић (Висока школа струковних студија за образовање васпитача, Нови Сад)

др Маријана Хамершак (виша научна сарадница Института за етнологију и фолклористику, Загреб)

доц. др Сања Ловрић Краљ (Учитељски факултет, Свеучилиште у Загребу)

др Ева Коволик (научна сарадница Семинара за славистику Универзитета Марин Лутер Хале-Витенберг)

проф. др Зорана Опачић (Учитељски факултет, Универзитет у Београду)

др Тијана Тропин (научна сарадница Института за књижевност и уметност, Београд)

др Станислава Бараћ (научна сарадница Института за књижевност и уметност, Београд)

Уреднице скупа

др Тијана Тропин (научна сарадница Института за књижевност и уметност, Београд)

др Станислава Бараћ (научна сарадница Института за књижевност и уметност, Београд)

Научни скуп се организује у оквиру истраживачких пројеката *Улога српске периодике у формирању књижевних, културних и националних образаца (178024)* и *Српска књижевност у европском културном простору (178008)* Института за књижевност и уметност.

Институт за књижевност и уметност

Краља Милана 2, 11000 Београд

www.ikum.org.rs

АПСТРАКТИ ИЗЛАГАЊА

Биљана Андоновска

(Институт за књижевност и уметност, Београд)

Будућност (без) Будућности (1920): први комунистички књижевни часопис за децу у Краљевини СХС

„Забавно-поучни лист ДЕЦЕ организованих радника“ *Будућност* излазио је у Београду током 1920. године, а обустава његовог излажења везана је за Обзнану и забрану рада КПЈ, чији је орган и овај лист био. У раду ћемо пре свега описати тај рани и ретки пример комунистичког *књижевног* гласила посвећеног најмлађој популацији: његов организациони оквир, програмска начела, типологију књижевних прилога које је објављивао и значај који је поклањао илустрацијама и техничком уређењу листа. Уз стално извештавање о васпитно-образовним иновацијама у револуционарној Русији као „дечјем рају“, *Будућност* је стратешки усмерена на раскринкавање идеолошког миража и „одбрану“ пролетерске деце од класно утемељеног, буржоаског васпитања, школства и вредности, те се њена критичка педагогија може описати и као *контраваспитна*. За своје читаоце *Будућност* креира и посебну врсту литерарних садржаја, које ћемо сагледати из перспективе критичког концепта тзв. *радикалне књижевности за децу*. Иако ће часопис, с нешто измењеном концепцијом, бити обновљен у међуратном периоду (1923–1928), и иако ће културнополитички миље социјалистичке Југославије оживети и релегитимисати многе његове поставке и идеале, за кратко веку *Будућност* заправо је одређујуће оно што је у њој, историјски посматрано, било *без будућности* – дискурзивна позиција часописа који (*слободно*) агитује за нове облике дечје пролетерске културе и васпитања унутар (*још увек*) грађанско-капиталистичког друштвеног окружења.

Станислава Бараћ

(Институт за књижевност и уметност, Београд)

Часопис *Смиље*, Мато Ловрак и питање југословенског наслеђа

Излагање настоји да дефинише појам југословенског наслеђа у односу на дечију културу која је стварана у оквирима две југословенске државне заједнице. Хрватски дечији часопис *Смиље* (1873–1945) због своје дуготрајности и континуираног излажења омогућава да се сагледају дис/континуитети југословенских тенденција на пољу дечије књижевности унутар Аустроугарске монархије, затим Краљевине СХС/Југославије и под НДХ. Други фокус у раду односи се на дело Мате Ловрака, које представља спону између часописа *Смиље* и социјалистичког периода када је тај часопис само део књижевноисторијског наслеђа. У филму *Влак у снијегу* (1976), снимљеном по једном од два најчитанија Ловракова романа, у којем се *Смиље* појављује као важан мотив, одвија се својеврсна рехабилитација овог часописа. Исто тако, симболички се успоставља континуитет између релативно скривеног левичарског идеолошко-књижевног тока у часопису *Смиље* и дечије културе социјалистичке Југославије. Дати процеси пратиће се кроз паралелну дијахронијску анализу уводних чланака часописа *Смиље* у периоду 1916–1945 и приповедака Мате Ловрака објављиваних у истом часопису од 1924. до 1943.

Ана Батинић

(ХАЗУ, Завод за повијест хрватске књижевности, казалишта и гласбе)

Илустровани мјесечник *Зоолошки вртић* (1933–1937)

Године 1933. као „илустровани мјесечник“ покренут је у Загребу *Зоолошки вртић* (1933–1937), часопис који је Министарство просвјете одобрило као лектуру ученицима те за кориштење у свим школским књижницама. Ово је вјеројатно први специјализирани часопис за зоотематику у Хрватској. Сваки је број опремљен бројним илустрацијама и фотографијама флоре и фауне а излазио је под уредништвом Анте Чеха те касније Иве Манастериотија. У неколико година објављивања доносио је низ углавном некњижевних, знанствено-популарних, стручних и едукативних прилога о појединим животињским врстама и њиховим стаништима, о заштити животиња и животињским правима, потом о оснотку, развоју и повијести загребачког зоолошког врта, али и стрип у наставцима *Хецарије јопчјег пара Штефа и Штефека...* Намјера је рада освијетлити наведени часопис с обзиром на контекст његова покретања, уређивачку политику и сараднике које је окупао те ставове и свјетоназоре које је пропагирао својим садржајем не само дјечјој публици, него и одраслим читаоцима заинтересиранима за природословље. Укратко, с основним методолошким упориштем у културној анималистици као релативној младој али пропулзивној интердисциплинарној постхуманистичкој дисциплини, бавит ћемо се досад неоправдано занемареним и миноризираним културним феноменима: људским односом према животињском који је могуће ишчитати на темељу објављених чланака, часописом као медијем у оквиру медиологије а све то унутар ширега контекста развоја хрватске дјечје књижевности тридесетих година прошлога стољећа.

Кринка Видаковић Петров

(Институт за књижевност и уметност, Београд)

Југословенски јеврејски часопис за децу *Хаавив* (1919–1940)

Хаавив је био први специфично јеврејски часопис за децу и омладину у међуратној Југославији. Покренут је 1919. године у Загребу, издавало га је Повјереништво жидовског народног фонда за Југославију, а био је намењен јеврејској младежи како из ашкенаских, тако и из сефардских заједница на подручју Југославије. Излазио је као месечник на српскохрватском језику све до 1940. Током међуратног раздобља покренута су многа јеврејска гласила (новине и часописи) у Југославији. Док је *Хаавив* био намењен превасходно деци, *Ханоар* и *Гидеон* били су усмерени на омладину старијег узраста. У исто време се у Југославији јављају и први примери јеврејске дечије књижевности (изворне и преводне) који су објављивани како у *Хаавиву*, тако и у посебним издањима. Вишегодишњи уредник *Хаавива* био је Шмуел Романо, припадник сефардске заједнице, рођен 1906. у Сарајеву, који је докторирао у Загребу, где се и настанио с породицом. Аутор је првог речника јеврејско-шпанског језика у Југославији, као и многих есеја и песама, а бавио се и превођењем. Убијен је у Јадовну 1941.

Бојан Ђорђевић

(Филолошки факултет Универзитета у Београду)

Прилози из дечје књижевности у окупацијској штампи

У раду ће се говорити о специфичним обележјима дечје књижевности у дневној и недељној периодици током Другог светског рата у тзв. Недићевој Србији и тзв. Независној држави Хрватској. Настојаће се да се уочи како су се прилози за децу уклапали у нови идеолошки дискурс, те колико су (ако су уопште) аутори могли да га заобиђу. Показаће се у којој мери се дечија књижевност још увек ослањала на проверене ауторе и образце стварања из времена између два светска рата, а у којој мери су била јака настојања за радикалним пресеком дотадашње традиције.

Светлана Калезић Радоњић

(Филозофски факултет у Никшићу)

Побједа за дјецу: идеологија и уређивачка политика

Први подлистак за дјецу у оквиру дневног листа (*Побједа*) у Црној Гори појавио се почетком 1986. године, по узору на београдску *Политику за децу*. Током наредне двије деценије мијењао је своју појавност у складу са уређивачком политиком, варирајући до посљедњег броја стваралаштво за дјецу и стваралаштво дјеце, уз присуство интервјуа и рубрика едукативног карактера. У раду се бавимо периодом од 1986. до 1991. године, који је значајно био обиљежен идеологијом што је очигледно из заступљених садржаја. У завршном дијелу рада кратко ћемо се осврнути и на особености *Побједе* за дјецу након овог периода уз маркирање утицаја који је овај подлистак имао на дјечије часописе покренуте током његовог излагања.

Вирна Карлић, Сања Шакић

(Филозофски факултет Свеучилишта у Загребу)

Доба реда, стеге и честитости: идеологија у дјечјем часопису

Усташка узданица 1941–1945

Рад се бави *Усташком узданицом*, дјечјим часописом из доба Независне државе Хрватске (1941–1945). Ријеч је о публикацији намијењеној дјечи у доби од седам до једанаест година. У уводним поглављима представљају се основни подаци о часопису те о његовој циљаној читатељској публици – припадницима најмлађе добне групе (*вода*) Усташке младежи, саставнице Усташког покрета. Средишњи дио рада посвећен је анализи уредничке политике часописа, с посебним нагласком на заступљености и типу презентације идеолошких, пропагандних садржаја. Осим тога, преиспитује се утјецај службене језичне политике НДХ на језик часописа. У завршном поглављу износе се закључци и приједлози за даљња истраживања.

Немања Каровић

(Учитељски факултет Универзитета у Београду)

Поетика кратке приче у дечјем листу *Тик-Так*

Радом се настоје истражити поетичке одлике кратких прича објављених у дечјем листу *Тик-Так*. У средишту херменеутичке пажње налази се рубрика *Песма, прича*, будући да су у њој смештени наративни облици који су ослобођени прекомерне дидактичне, васпитне или идеолошке тенденциозности, односно лишени коришћења у неуметничке сврхе. Иако су поменути приповедни текстови поетички веома разнолики, јер настају из пера бројних аутора, њиховим анализирањем тежи се ширем сагледавању укупног поетичког профила наведене рубрике. Један од кључних циљева рада јесте истраживачко трагање за могућим поетичким доминантима или константама испољеним у кратким причама, а затим и њихово проматрање у контексту друштвено-историјског тренутка у којем су објављиване, као и у контексту имплицитних програмских циљева различитих уређивачких политика. При испитивању приповедних текстова нарочита пажња посвећена је питањима наративних техника и специфичностима тематско-мотивског регистра, затим слици света и детета, феноменима маште и игре, затим проблемима који се тичу моралних вредности, односа према историји и другим културама, а потом и питању аксиолошког статуса владајуће идеологије. У раду се, међутим, истражују и систематизују и оне рубрике које су засноване на различитим облицима наративности, али којима првенствени циљ није формирање књижевно-уметничке целине, већ коришћење у сврху педагошког средства. Такве су рубрике, рецимо, *Историјски календар* или *Из прошлости наших народа*, у којима наративизација служи постизању веће пријемчивости садржаја из историје, потом *Догодило се на часу* или *Тик-Так огледало*, где су објављиване поучне и хумористичне анегдоте са израженом васпитном функцијом, као и *Ратна прича*, у којој је кроз партизанске доживљаје Мирка и Славка негована и баштињена традиција НОБ-а.

Ева Коволик

(Семинар за славистику Универзитета Мартин Лутер Хале-Витенберг)

Како је *Змај* успео да преживи? (Књижевне) Стратегије *Змаја* – књижевног часописа за децу у време транзиције

У социјалистичкој Југославији постојао је велики избор разноврсних дечјих часописа. Међутим, много тих часописа није преживело време политичке трансформације, било из идеолошких, било из економских разлога. Један од изузетака је *Змај*, часопис који је израдио свој профил као „књижевни“ часопис за децу и који је као такав успео излазити и током деведесетих година. У скицираном прилогу занимају нас разлози, а пре свега стратегије које су *Змају* омогућавале даље појављивање и под новим политичким околностима. Због тога се користе годишта од 1988. до 1992. године часописа као најважнији истраживачки материјал. А главна и за анализу водећа питања су следећа: Којој публици се обраћао *Змај* у оквиру целе Југославије (по узрасту и по региону)? Да ли постоје промене по том питању у поређењу са ранијим годиштима? Који књижевни и тематски избор је часопис пружио младим читаоцима (аутори, жанрови, тематски оквир текстова)? Како се часопис на директан или индиректан начин позиционирао по идеолошким питањима или: да ли се часопис (можда субверзивно) супротставио различитим идеолошким дискурсима пре и/или током транзиције (укључујући конкретна обликовања у часопису кроз текст, слику, игру итд.) ? Поред тога, занимају нас

улога и утицај важних личности око *Змаја*, пре свега улога главне уреднице и ауторке за децу Мире Алечковић.

Јелена Лалатовић

(Филолошки факултет Универзитета у Београду)

„Југословенски средњи век“ – дискурси национализма, модернизације и традиције у часопису *Југословенче*

У овом раду анализирамо рубрику *Југословенски великани* у часопису *Југословенче*, јер је унутар часописа представљала позицију „курукуларне реформе“ тј. место на коме се формирао педагошко-дидактички дискурс о заједничкој прошлости југословенских народа. Методолошки оквир од којег полазимо у анализи јесте трострук. Уважавајући увиде Р. Скоулса (Robert Scholes) о периодици као текстуалном простору на коме се артикулише и дискутује модерност, кроз анализу рубрике *Југословенски великани* као супстрата уредничке политике часописа, настојимо да покажемо да конструкција југословенског средњег века (избор знаменитих „Југословена“ из далеке прошлости и нарација о њима) нужно стоји у антагонистичком односу према модернизацији. Даље, овај антимодернистички имплус доводимо у везу са идеологијом југословенства коју уредничка политика репрезентује, указујући на контрадикторности и ограничења традиционалистичког и етнонационалистичког схватања заједништва југословенских народа. Напослетку, међуодносе модернизацијских процеса, идеологије југословенства и (псеудо)историографске нарације тумачимо помоћу категорије рода, због чега је предмет наше анализе и књижевност објављивана у часопису *Југословенче*. Ослањајући се на истраживања Рите Фелски (Rita Felsky) и Нире Јувал Дејвис (Nira Yuval Davis), која су показала да је концепте модерности и нације немогуће схватити без уважавања родних политика на којима, углавном прећутно, почивају, невидљивост жена како у рубрици *Југословенски великани*, тако и у целом часопису, доводимо у везу са ограниченим бројем женских родних улога које се у књижевности овог часописа представљају као пожељне за будуће Југословенке.

Јелена Миљковић

(Институт за књижевност и уметност у Београду)

Јелена Билбија и *Полетарац* у контексту пионирске штампе

Као део пројекта пионирске штампе након Другог светског рата оснива се часопис *Полетарац* (1947). Прва уредница часописа била је Јелена Билбија (1902–1964), књижевница, преводитељка, глумица, новинарка, и комунисткиња. Циљ овог излагања је да представи ране бројеве овог часописа, посебно у контексту пионирске штампе, као и да реконструише уредничку фигуру Јелене Билбије. Током Другог светског рата оснива се часопис *Пионири* (1944), чији је први уредник био Бранко Ћопић. Овим часописом започиње историја пионирске штампе, а он представља и први лист у новој држави који је намењен деци. Непосредно након рата почиње да излази недељник *Пионирске новине* (1946), као и месечник *Полетарац* (1947). Допринос ове штампе је изузетан када је о историји дечије књижевности и периодике реч, јер поменути часописи представљају места окупљања читаве генерације писаца који су обележили послератну књижевност (за децу) као што су Бранко Ћопић, Арсен Диклић, Мира Алечковић, Душан Радовић, Гвидо

Тартаља, Десанка Максимовић и многи други. Уредништво пионерских часописа је било условљено агитпроп културном политиком. Међутим, ова јасно профилисана и контролисана издавачка политика, базирана на државном пројекту стварања југословенске републике, заснивала се на важним и значајним концептима као што су индустријализација и модернизација државе, на идејама југословенства, братства и јединства, а као најзначајније, истицала је важност еманципације и образовања, другарства и поштења, и све то кроз текстове намењене пионирима, дакле деци. *Пионери*, *Пионерске новине* и *Полетарац* истовремено су промовисали, а уједно и конституисали фигуру пионира, као идеалне и идеализоване, узорне фигуре детета послератног југословенског друштва. Такође, *Полетарац*, као и остала пионерска штампа, представља друштвену хронику Југославије, али дату из угла окренутог детету, што је сврстава у важан извор за проучавање и разумевање друштвених, културних, економских и политичких догађаја и феномена ФНРЈ/СФРЈ, чији је део и сама пионерска штампа.

Вишња Мићић

(Учитељски факултет Универзитета у Београду)

Неговање претчиталаца: Дидактичко-методичке функције периодике за најмлађе на примеру часописа *Зека* (од 1970. до 1991)

Издавачка кућа „Дечје новине“ обележила је важан период југословенске периодике за децу и младе пре свега афирмисањем и неговањем домаћег стрипа, али и пружањем избора часописа за децу прилагођених одговарајућем узрасту, од часописа *Зека* намењеног најмлађима, преко *Тик-така* за ученике млађих разреда, *Дечјих новина – листа за ученике осмогодишње школе до Венца – омладинске ревије за књижевност и културу*. Управо је тежња да се понуди школски лист читалачкој публици која расте изузетно инспиративна за проучавање концепција и садржаја које ти листови доносе. Први у овом низу, часопис *Зека* биће предмет нашег проучавања у овом раду. Пратићемо развој концепције овог часописа од његовог оснивања (1970), до последњег броја у старом саставу државе (1991), премда је часопис наставио да излази и након тога. Посветићемо пажњу избору садржаја, посебно књижевних текстова, различитим васпитним утицајима које је кроз тај избор часопис могао да изврши. Овде пре свега мислимо на оне рубрике које су се променом уређивачке политике часописа мењале, као што је *прича из рата*, *наше позориште*, *ратни стрип*, *Тик-так у посети Зеки*, *Из чика Јовиног листа Невен* итд., а затим садржајима који су их замењивали, изменама у концепцији часописа и начинима могућег утицаја на формирање интересовања најмлађих читалаца – (прет)читалаца. Централни део анализе биће посвећен садржајима којима се управо негује претчиталац – читалац који још није овладао читалачком вештином. Овде се мисли на садржаје усмерене ка подстицању говорних, претчиталачких и графомоторичких способности деце, који формирају дечја почетна интересовања за писану реч, дају прилику за почетне успехе у овладавању симболичким системом, поштујући притом развојни ступањ на коме се (прет)читалац налази. С овом функцијом часопис нуди дидактичко-методички обликоване материјале као што су сликоприче, ситуациони речници, моторичке вежбе итд., којима се предшколско дете на занимљив начин упознаје са писменима. Управо су ово, поред илустрација, једини садржаји којима се дете коме је часопис намењен самостално бави листајући часопис, док за читање текста зависи од пажње старијих. Стога ћемо овој важној компоненти часописа за најмлађе поклонити дужну пажњу.

Снежана Ненезић

(Народна библиотека Крушевац)

Дечја периодика у Србији између два светска рата: Политикин Забавник 1939–1941

Политикин Забавник један је од најпознатијих, најтиражнијих и културолошки најзначајнијих дечјих листова и часописа на овим просторима. Први број листа *Политикин забавник* појавио се у уторак 28. фебруара 1939. године, а последњи, 220. у петак 4. априла 1941. године (поново покренут 1952. године), када је достигао тираж од 41.000 примерака. Коштао је један динар и излазио два пута недељно уторком и петком. Вд. одговорни уредник листа био је Мирослав Лим. Стевановић. Новинар Душан Дуда Тимотијевић био је одговоран за стрипове, а Живојин Бата Вукадиновић за текстове. Укрштене речи писао је Владислав Рибникар. Овај рад усредсређен је на присуство стрипа у датом периоду. *Политикин забавник* имао је, наиме, ексклузивно право на објављивање стрипова Волта Дизнија, те су тако српска деца пратила догодовштине Микије, Шиље, Паје Патка... Стрипови који су објављени у овим бројевима јесу „Џим из Џунгле“ (Jungle Jim), „Пустоловине Малог Џонија“ (Ming Foo), „Доживљаји мале Ане“ (Little Annie Rooney), „Усамљени јахач“ (The Lone Ranger), „Ред Рајдер“ (Red Ryder), „Попај“ (Thimble Theater), „Репортер Харпер“ (Curley Harper), „Брик Брадфорд“ (Brick Bradford) и „Кинг из северне бригаде“ (King of the Royal Mounted), „Вирус, чаробњак из Мртве шуме“ (Virus, il mago della foresta Morta). Уређивачка политика листа била је да се упоредо са иностраним стриповима објављују и стрипови домаћих аутора. Током 1939. године на страницама листа српска деца су пратила догодовштине београдских дечака у стрипу „Риста Спортиста“ по тексту Љубинке Бобић и Миће Димитријевића, цртежи Моме Марковића. Мотиви и ликови из народних приповедака такође су нашли простора у *Политикином забавнику*. Ђорђе Лобачев аутор је стрипа „Баш Челик“ и „Чардак ни на небу ни на земљи“, а Константина Кузњецова је нацртао један стрип из руске историје о Петру Великом.

Зорана Опачић

(Учитељски факултет Универзитета у Београду)

Периодика за децу 30-их година 20. века: од југословенске идеологије до борбе за модерни израз (на примеру листова *Југословенче* и *Политика за децу*)

Недељни подлистак *Политика за децу* и месечни лист *Југословенче* излазили су у Београду у истом периоду (од 1930, односно 1931. до почетка Другог светског рата). Оба листа била су посвећена књижевности за децу, имала су широку читалачку публику и велики утицај: *Југословенче* као програмски државни часопис (с препоруком министра просвете) Савеза учитеља за ученике основних школа широм Југославије а *Политика за децу* као додатак најчитанијих дневних новина у Србији. У раду ћемо упоредити две сасвим различите уређивачке политике ових листова, како бисмо указали на два лица и функције периодике за децу међуратне књижевности. Основни циљ *Југословенчета* је установљење југословенске идеологије у најмлађој популацији: величање краља ујединитеља, истицање слоге међу народима, инсистирање на једнакости (текстови се штампају ћирилицом и латиницом) и упознавање са различитим југословенским културама и регионима. Иако се прво одређује као књижевни а касније мења одређење у „дечји лист“, његова концепција је пре свега идеолошка, па и школска примењивост (нотни записи, предлози за спортске вежбе и сл.). Заступљени су текстови значајних писаца свих народа

Југославије (Г. Тартаља, Д. Бандић, Д. Максимовић, М. Ловрак, О. Жупанчић, Ф. Бевк, И. Цанкар, Ф. Левстик и др.), али главнину садржаја чини традиционална књижевна (и ликовна) поетика и, још уочљивије, памфлетска поезија и чланци са јасним идеолошким тенденцијама. Са друге стране, и поред свог сажетог обима (4 стране А4 формата) *Политика за децу* оријентисана је на српску књижевност и има прекретничку улогу. Она представља кључно место сусрета и полемичких окршаја традиционалне, змајевске књижевности и авангардне поетике, а ту се први пут штампају и важни текстови не само међуратне, већ и послератне књижевности (А. Вучо, Б. Ђопић и Д. Максимовић). И поред скромне опреме, *Политика за децу* је изузетно иновативна и у ликовном погледу, пошто садржи стрипове са Дизнијевим јунацима Ђорђа Лобачева, илустрације, стрипове и визуелне ребусе Бране Цветковића и др.

Јелена Панић Мараш

(Учитељски факултет Универзитета у Београду)

Како се калио Коча

У раду се истражује процес обликовања поеме *Сан и јава храброг Коче* Александра Вуча у контексту часописа у којима је објављивана. Појава Александра Вуча тридесетих година 20. века означила је радикалан раскид у односу на поезију Јована Јовановића Змаја и његове епигоне. Овај преломни тренутак у првом реду је поетички омогућен заступањем надреалистичких начела у стваралаштву Александра Вуча. Публиковање Вучових дела за децу збило се нешто доцније у односу на његово књижевно стасавање и првенствено је везано за подлистак листа *Политика*. У оквиру *Политике за децу* Вучова дела су оригинална, авангардна, социјално ангажована, антидидактична, што самим тим подразумева окретње ка дечјем свету. Тежиште је на машти, начелу игре, као и разобличавању устаљеног језичког израза преко слободног стиха, жаргонизама, пародије, ироније, гротеске итд. Под псеудонимом Аскерланд у оквиру *Политике за децу* објавио је највећи део својих дела за децу: „Путовања и авантуре храброг Коче (1930), „Исправка Тозе Трећавлије“ (1930), „Полудели бициклет“ (1930), „Подвизи дружине 'Пет петлића'“ (1931), „Сантатузин папагај“ (1931) и „Како је кит дошао до Станимировог новца“ (1931). У односу на остале прилоге Вучови су профилисани у духу поетике надреализма. Од свих њих једино се вратио поеми *Путовања и авантуре храброг Коче* коју је прерађену током педесетих година објављивао у часопису *Пионери* када је уредник био Душан Радовић. Друга верзија Вучове поеме излазила је током 1951. и 1952. године у овом часопису, баш у исто време када и *Алиса у земљи чуда* Луиса Керола. И поред јасних идеолошких конотација (спомињање ИБ, примерице), па чак и сатиричних тонова на актуелна политичка збивања тадашње државе, *Путовања и авантуре храброг Коче* заправо су се изузетно добро уклопила у контекст Радовићевих уредничких начела заснованих на удаљавању од поучности у поезији за децу и приближавању естетским критеријумима. У том контексту треба подвући да ако је Вучова појава тридесетих година у *Политици за децу* била објава модернистичких тенденција, онда је његово књижевно васкрснуће у *Пионирима* педесетих година (не треба сметнути са ума да је 1945. објавио *Титове пионире* у духу социјалистичког реализма) наговештавало њихово обнављање у поезији за децу готово симултано са истим процесом у поезији (рецимо Попина *Кора*, Павловићевих *87 песама* објављени су безмало у исто време). У раду ће посебно бити речи и о вези између илустрација и текста где се може пратити социјална и космополитска линија која онда, самим тим, обележава и часописе у којима су Вучова дела публикована.

Сања Петровић Тодосијевић
(Институт за новију историју Србије, Београд)

Слика оца у југословенским часописима за децу од краја Другог светског рата до шездесетих година 20. века

Децембра месеца 1949. године Трећи пленум ЦК КПЈ прокламовао је нову политику образовања и васпитања која је свој пуни израз нашла у реформи школског система која је у Југославији спроведена у периоду од 1953. до 1958. године, када је донет Општи закон о школству којим је на овим просторима успостављен школски систем какав, уз минималне измене, постоји и дан данас. Реформа целокупног школског, односно пре свега основношколског система којим је у Југославији и Србији (1959) успостављена јединствена осморазредна основна школа, представљала је оквир за успостављање нове политике образовања и васпитања, оне „којој су страни бирократизам и укалупљеност мисли“, која је по први пут напустила школу и школска дворишта и изашла на улицу, у нова стамбена насеља. Успостављање такве политике образовања и васпитања није било могуће уз искључиво ангажовање школе и наставника. Због тога су у помоћ позване масовне орагнизације од који је значајна предност дата Пионирској организацији али и милионска маса родитеља који постају кључан фактор у процесу образовања и васпитања будућих градитеља социјалистичке заједнице. „Препознавање“ родитеља и родитељства, њихово укључивање у релаизацију једне од најзначајнијих политичких одлука коју је југословенско државно и партијско руководство донело крајем четрдесетих и почетком педесетих година 20. века, а то је стварање модерног система образовања и васпитања односно школе, имало је кључни утицај на процес стварања модерне породице у којој су се сви чланови исте морали прихватити нових друштвених улога. „Померање“ породице са маргине приватног и интимног ка центру друштвених збивања посебно се одразило на виђење улоге оца која је како у југословенским часописима за децу тако и у другим штампаним медијима почела да добија нове контуре.

Страхиња Полић
(Учитељски факултет Универзитета у Београду)

Уређивачка политика часописа *Венац* (1972–1991) и његове стратегије у изградњи књижевне свести омладинског узраста

У раду се испитују могућности, донети и ограничења амбициозне уредничке политике часописа *Венац*. Сагледавају се књижевне, естетске и идеолошке вредности које учествују у обликовању његовог садржаја. Посебан циљ рада је да објасни уређивачку стратегију која инсистира на изградњи јединствене и целовите књижевне свести публике омладинског узраста. Рад испитује проблем рецепијентности и усклађеност часописа са особеностима читалаштва ком је намењено. Уредништво часописа две деценије је окупљало значајне фигуре из књижевног живота, те се у њиховом раду могу уочити напори ка успостављању корпуса књижевних сазнања намењених омладинском узрасту, као и тежњу ка академизацији знања и канонизацији појединих књижевника у спреси са културно-политичким контекстом у ком је часопис објављиван. Рад испитује и статус часописа у контексту шире стратегије издавачке куће „Дечје новине“.

Меланија Римар

(Одговорна уредница часописа за децу *Заградка*)

Часописи за децу на русинском језику *Наша заградка (1937–1941) и Пионирска заградка и Заградка (од 1947)*

Први број часописа за децу на русинском језику *Наша заградка* штампан је 1937. и излазио је до 1941. године. Од 1947. па све до данас часопис излази прво под називом *Пионирска заградка* (до 1990), а после, све до данас као *Наша заградка*. То је једини часопис за русинску децу на њиховом матерњем језику. Намењен је деци школског узраста, а додатак на 4 стране *Мала заградка* намењен је предшколској деци. На својим страницама (24) часопис информише, образује, васпитава, забавља. Прати ученичке активности у школама, смотре, манифестације, фестивале, Сусрете школа, затим објављује дечје литерарне и ликовне радове, расписује наградне конкурсе за децу и за књижевнике и афирмише књижевност за најмлађе читаоце не само русинских, већ и књижевника других народа и националних заједница. Деценијама сарађује са сродним часописима на српском, словачком, румунском, мађарском, а у бившој Југославији са свим часописима који су излазили у Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини, Црној Гори, Македонији... Важан задатак часописа је стимулисање стваралачког духа код деце и развијање љубави према књизи. Ово је прва карика у формирању читалачке публике.

Сања Роић

(Филозофски факултет Свеучилишта у Загребу)

Од Пионира до Дуге, трансформација једног часописа

Часопис за дјецу Заједнице Талијана из Истре и с Кварнера *Il Pioniere / Arcobaleno* који излази у Ријечи од 1948. године до данас свједочи о трансформацији културних и образовних модела националне заједнице која се затекла у комплексним повијесним приликама. *Il Pioniere* је покушао конструирати нови културно-цивилизацијски дијалог на политички и идеолошки трансформираном простору, одржавајући притом језични континуитет. Тај се концепт, међутим, већ од средине 60-их година постепено напушта, тако да промјена имена у *Arcobaleno* 1990. године свједочи о новој трансформацији и укључивању у тада актуалне идеолошке и повијесне токове и промјене.

Предраг Тодоровић

(Институт за књижевност и уметност, Београд)

Тарзан у стрипу

Наш рад је покушај трасирања невероватног ширења утицаја лика Тарзана на младе генерације у некадашњој Југославији, у овом случају уз помоћ стрипа, проглашеног за „девету уметност“. Откако је Едгар Рајс Бароуз објавио 1912. први роман о Тарзану *Tarzan of the Apes* (Тарзан међу мајмунима), овај први књижевни супер јунак двадесетог века, постао је културна икона. Захваљујући Бароузовој проницљивости и осећају за бизнис, Тарзан ће убрзо, уз помоћ филма, стрипа, цртаног филма, сликовница и сувенира постати робна марка која опстаје дуже од века. У преко двадесет романа и на десетине кратких

прича о Тарзану Бароуз је потхрањивао машту читалачке публике током деценија после објављивања прве књиге. Први филм снимљен је већ 1927. а први стрип се појавио 1929. Међу многобројним цртачима издвајају се двојица: Хал Фостер и Берн Хогарт. У свету објављивање стрипа о Тарзану траје непрекидно, све до дана данашњег. У Југославији објављивање стрипа о Тарзану почело је током шездесетих година и трајало дуги низ година. У преко стотину свезака могли смо пратити цртане авантуре овог јунака. Тако се и у нас Тарзан претворио у поп икону, која још увек траје свој живот у стрипу у данашњој Србији.

Тијана Тропин

(Институт за књижевност и уметност, Београд)

Пипци и ракете: развој научнофантастичне илустрације у српској периодици за децу и омладину југословенског периода, на примеру *Политикиног забавника*

Овај рад ће покушати да истражи начине на које се традиција научнофантастичне илустрације у дечјој и омладинској периодици развијала и богатила током времена. Због изобиља материјала, анализа је ограничена на неколико годишта *Политикиног забавника*, конкретно 1961, 1971, 1981. и 1991. годину, са фокусом на илустрације рађене за рубрику научнофантастичне приче. Година 1961. одабрана је као гранична будући да су због првог човековог лета у космос управо од тог датума текстови футуристичког и научнофантастичног карактера постали далеко заступљенији у бројевима *Забавника*. Покушаћемо да региструјемо промене у формату и стилу илустрације, њеном позиционирању у односу на текст, лични печат појединих илустратора од Божидара Веселиновића до Добросава Боба Живковића, као и везе између новинске илустрације и других уметничких формата којима су се поједини аутори бавили (пре свега стрип, али и илустрација књига и класично сликарство). Илустратори *Политикиног забавника* су својим разнородним опусима формирали научнофантастични имагинаријум више читалачких генерација, али су илустрације рађене за овај часопис свакако имале најшири круг публике и тренутну рецепцију.

Милица Ђуковић

(Институт за књижевност и уметност, Београд)

У Змајевом кругу: Тихомир Остојић као сарадник педагошко-забавног листа *Дечије новине*

Улазак Тихомира Остојића у српску књижевност везан је за „чика Јовин лист“ *Невен*, у којем је Остојић, у периоду од 1882. до 1884. године, објављивао поезију, прозу и одломке из свог ђачког дневника. Готово четири деценије након сарадње у *Невену*, Тихомир Остојић објавио је неколико прилога у педагошко-забавном листу *Дечије новине*. У овом листу који је излазио у Новом Саду и који је уређивала Зорка Симе Лазића, Тихомир Остојић писао је о Доситеју Обрадовићу, Вуку Стефановићу Карацићу, Петру II Петровићу Његошу, али и о поетичким и стилским карактеристикама појединих жанрова српске народне књижевности, као што су пословице и епске песме. У раду се уочавају сличности између *Невена* и *Дечијих новина* у композицији (распореду и начину именовања рубрика), васпитној функцији (инсистирању на значају познавања српског језика и граматике,

васпитању укуса и упућивању младих читалаца на уметнички вредна остварења и квалитетну периодику), идејној (и идеолошкој) равни – јачању свести о националном идентитету (родољубље), у видовима кореспонденције између књижевних и ликовних прилога (поезија за децу написана „на слику“), као и у начину именовања самих уредника (чика Јова/тетка Зорка), те у модусима комуникације уредника са својим читаоцима – у раду се детаљније анализира рубрика преписке са читаоцима како у *Невену*, тако и у *Дечијим новинама*. Посебна пажња у раду се посвећује културни памћења и начину на који је у *Дечијим новинама* чувана успомена на Јована Јовановића Змаја (чиме се имплицитно сугерише повезаност и поетички континуитет између ових двеју периодичних публикација), како посредством сталне рубрике „Змај Јовине песме“ (понекад именоване као „Песме чика Јове Змаја“), у којој је редовно објављивана поезија за децу Јована Јовановића Змаја, тако и објављивањем појединачних прилога о овом српском књижевнику (међу важније прилоге спадају текстови „О чика-Јови и чика-Јовину листу. Прве и последње песме чика-Јовине“ Милана Шевића, „Апотеоза. Змај-Јовану Јовановићу“ Алексе Шантића и „Моје прво и последње виђење са чика-Јовом“ Зорке Лазић), при чему је изузетно важно истаћи да је велики број сарадника *Невена* касније сарађивао и у *Дечијим новинама*: Милан Шевић, Тихомир Остојић, Стеван В. Поповић (чика Степа) и др, као што је сличност у породичној трагедији чика Јове и тетке Зорке (губитак деце и супружника – Руже Личанин/Симе Лукина Лазића) довела до сличности у циљевима бављења књижевношћу за децом, о чему је Зорка Лазић податке оставила у аутопоетичком тексту о сусрету са Јованом Јовановићем Змајем. Поред поређења *Невена* и *Дечијих новина*, у раду се анализирају прилози Тихомира Остојића и ситуирају се како у контекст периодичне публикације у којој су објављени тако и у целину ауторовог опуса.

Маријана Хамершак

(Институт за етнологију и фолклористику, Загреб)

Наш пионир и (о)тисак избјеглиштва

Рад се бави часописом *Наш пионир* који је тијеком 1944. године излазио у Египту (Kaigo-El Shatt) у наклади између 460 и 480 примјерака. Након осврта на основне библиографске одреднице (раздобље и ритам излагања, формат, језик, писмо, типографија, илустрације, публика и др.) свих објављених бројева *Нашег пионира*, у раду се кроз анализу садржаја и успоредбу са сродним публикацијама, прије свега *Пионирским прилогом у Нашем листу* и часописом *Пионир*, у основним цртама износе уредничке и ауторске поетике и политике овог периодика. Посебна позорност посвећује се вези *Нашег пионира* с друштвено-повијесним контекстом у којем се појављује, при чему се нагласак преусмјерава с идеолошко-политичких питања, која су била у фокусу досадашњих осврта, на шира питања конструкције избјеглиштва и свакодневице живота у логору, као и на питања могућности интерпретације самог часописа као медија адаптације, али и отпора даном окружју.

Валентина Хамовић

(Учитељски факултет Универзитета у Београду)

Политикин додатак за децу од 1934. до 1941. године

Усредсређеност на издвојено раздобље у објављивању *Политикиног* додатка за децу мотивисано је уредничким печатом Бране Цветковића. Свестрани стваралац, какав је био Цветковић, оставио је великог трага у уређивачкој политици чувене „дечје стране“ поменутог листа и та се свестраност огледала, између осталог, и у њеном специфичном визуелном идентитету. Она је била добар пример својеврсне интермедијалности - прожимали су се књижевни и ликовни израз кроз посебну врсту илустрација, тзв. „каишева“, односно, песама или прича у слици чија је динамизација произилазила из поступака који су подсећали на филм. У књижевноисторијском смислу, Цветковић је оцењен као „драгоцен ‘копча’ која спаја класични Змајев рад на поезији за децу са радом наших савременика, пре свих Душка Радовића“ (Васа Павковић). У том смислу, нарочита пажња биће усмерена на иновативност Цветковићеве уређивачке политике, али и на успостављање специфичног континуитета са листом *Невен* Ј. Ј. Змаја, односно на његов антиципаторски значај у контексту Радовићевог *Полетарца*.

БИОГРАФИЈЕ УЧЕСНИЦА И УЧЕСНИКА

Биљана Андоновска (1981, Београд). Дипломске, мастер и докторске студије завршила је на катедри за српску књижевност и језик са јужнословенским књижевностима Филолошког факултета у Београду. Запослена је на Институту за књижевност и уметност у Београду. Коауторка је изложбе *Авангарда: од даде до надреализма* (Галерија-легат Милице Зорић и Родољуба Чолаковића; МСУБ & ИКУМ, 2014). Бави се историјом и теоријом књижевности, француским и српским надреализмом и авангардном периодиком и штампом.

Ана Батинић (1979, Загреб). Дипломирала кроатистику и англистику на загребачком Филозофском факултету, на којему је 2011. и докторирала темом „Анималистичко читање хрватских дјечјих часописа“ под менторством проф. др Винка Брешића. Од 2004. запослена као стручна сарадница, од 2005. као знанствена новакиња, а од 2016. као знанствена сарадница у Одсјеку за повијест хрватске књижевности Завода за повијест хрватске књижевности, казалишта и глуме Хрватске академије знаности и умјетности. Сурађивала на знанственим пројектима *Кратки приповједни облици у хрватској књижевности* водитеља проф. др Томислава Сабљака те *Од грађе до анализе. Непознати и заборављени хрватски писци XIX и XX стољећа* који је водио академик Дубравко Јелчић. Сурађује и на пројекту дигитализације књижевних оставштина хрватских писаца, у организацији и припреми изложби у Одсјеку те Дана отворених врата ХАЗУ. Објавила је ауторску књигу *У царству животиња. Анималистичко читање хрватских дјечјих часописа* (Загреб, 2013), приредила зборник *Лијечници писци у хрватској књижевности од Димитрије Деметра до данас* (Загреб, 2008), те *Кореспонденцију Анте Тресића-Павичића* (са Ж. Стрижићем, Загреб, 2015). Објавила четрдесетак стручних и знанствених радова те излагањима судјеловала на двадесетак домаћих и међународних знанствених скупова. Од 2001. до 2009. преводила је за издавачку кућу Алгоритам, а од 2012. год. чланица је Хрватске удруге истраживача дјечје књижевности.

Станислава Бараћ (1977, Зрењанин). Научна сарадница у Институту за књижевност и уметност у Београду, од 2004. године ангажована на пројекту специјализованом за проучавање књижевне периодике, којим од 2016. и руководи. Дипломирала, магистрирала и докторирала на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Учествовала у више националних, билатералних (*Српска књижевност у постсоцијалистичким трансформацијама; Десничини сусрети и хрватско-српски/ српско-хрватски интеркултурализам*) и мултилатералних међународних научних пројеката (*Категорија свој/туђ у словенским књижевностима и културама*). Организовала и уредила (са Весном Матовић) конференцију и зборник радова *Часопис Руски архив (1928–1937) и култура руске емиграције у Краљевини СХС/Југославији*; организовала конференцију *Часопис Жена данас 1936–1940*. Ауторка је две монографске књиге (*Авангардна „Мисао“*, 2008; *Феминистичка контрајавност. Жанр женског портрета у српској периодици 1920–1941*, 2015) и преко тридесет научних студија. Главне области истраживања: српска и југословенска књижевност 20. века, посебно у периоду између два светска рата, женска књижевност и феминистичка периодика.

Кринка Видаковић-Петров. Научни саветник у Институту за књижевност и уметност у Београду (у пензији), преводилац и дипломата. Области истраживања: хиспанистика, јудаистика, србистика, фолклористика, компаратистика, књижевно превођење, књижевност холокауста, међународни односи. Добитник је награде „Милош Ђурић“ Удружења књижевних преводилаца Србије за најбољи песнички превод за 1987. годину. Била је амбасадор Југославије у Израелу (2001–2006). Објавила је велики број

научних радова у академским публикацијама у САД, Шпанији, Израелу, Италији, Француској, Великој Британији, Румунији, Новом Зеланду, Македонији, Кини, Пољској и Мађарској. Објављене монографије: *Култура шпанских Јевреја на југословенском тлу: XVI–XX век* (Сарајево, 1986 и 1990; Београд, 2001), *Огледи о усменој књижевности* (Београд, 1990), *Србија и Шпанија: књижевне везе* (Београд, 2007), *Срби у Америци и њихова периодица* (Београд, 2007), *Од Балкана до Тихог океана: култура и књижевност српских иселјеника у САД* (Београд, 2014), *Aspects de la culture des Juifs espagnols dans l'espace yougoslave XVI–XX siecles* (Париз, 2012), *Serbian Americans: History. Culture. Press* (Лос Анђелес, 2015) и *Хоризонт Хиспанија* (Београд, 2017).

Бојан Ђорђевић (1965, Трстеник). Дипломирао је, магистрирао и докторирао на катедри за српску књижевност Филолошког факултета у Београду. Бави се књижевноисторијским истраживањима дубровачке и бококторске културе, као и културне историје Срба и Хрвата у двадесетом веку. Професор је архивистике и музеологије на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду и спољни сарадник Института за књижевност и уметност у Београду. Објавио је десет монографија и више од сто научних студија.

Светлана Калезић-Радоњић (1980, Подгорица). Књижевница, доктор филолошких наука, есејиста и књижевна критичарка. Њена најужа стручна профилација, поред шездесетак радова из других области (у широком распону од усмене и средњовјековне до модерне и савремене књижевности) везана је за књижевност за дјецу и омладину, што се огледа и у темама њеног магистарског (*Умјетност ријечи Иване Брлић-Мажуранић*, 2006) и докторског рада (*Типологија црногорског романа за дјецу и омладину 1953–1978*, 2009). Дати предмет предаје на Студијском програму за српски језик и књижевност Филолошког факултета, као и на Студијском програму за образовање учитеља и Студијском програму за предшколско васпитање Филозофског факултета у Никшићу. У звање доцента изабрана је 2013. године. Члан је Центра младих научника при Црногорској академији наука и умјетности, Хрватске удруге истраживача дјечије књижевности (ХИДК) и Европске мреже за књижевне компаративне студије (Réseau européen d'études littéraires comparées/European Network for Comparative Literary Studies REELC/ENCLS). Говори енглески, француски и италијански језик, а служи се шпанским. Живи у Подгорици.

Вирна Карлић (1985, Ријека). Ради као виша асистентка на Катедри за српску и црногорску књижевност при Одсјеку за јужнославенске језике и књижевности на Филозофском факултету Свеучилишта у Загребу. Године 2008. завршила је студиј јужнославенских језика и књижевности те етнологије и културне антропологије, а 2014. године је докторирала на теми „Одређеност и неодређеност у српском и хрватском језику“ у склопу Послиједипломског докторског студија лингвистике на истом факултету. У оквиру студија јужнославенских језика и књижевности изводи наставу из подручја српског језика. Тијеком својег досадашњег радног вијека била је ангажирана у својству сараднице на два знанствена пројекта: *Књижевни, језични и културолошки аспекти хрватско-македонских односа* под водством др Борислава Павловског и *Хрватски књижевно-културни идентитет у транзицији/регионалном контексту (аспекти хрватско-српског културног дијалога)* под водством др Душана Маринковића. Ауторка је двадесетак знанствених и стручних радова те је судјеловала на петнаест међународних знанствених скупова. Заједно са Душаном Маринковићем и Сањом Шакић уредила је зборник радова *Транзиција и културно памћење* (2017) с истоименог међународног знанственог скупа.

Немања Каровић (1989, Београд). Филолошки факултет Универзитета у Београду, студијски програм *Српска књижевност и језик* уписао 2008. године, где је дипломирао 2014. године. Мастер академске студије на истом факултету уписао 2014. године, модул *Српска књижевност*, а завршио их 2015. године одбравивши рад „Истражни поступак као

литерарни проседе у делима Данила Киша и Франца Кафке". У школској 2015/2016. години уписао је докторске академске студије Филолошког факултета Универзитета у Београду, модул *Српска књижевност*. Тренутно похађа другу годину докторских студија. Био је запослен у ОШ „Душко Радовић” у Сремчици, потом у ОШ „Вук Караџић” у Сремчици, а затим и у Трећој београдској гимназији. Од јануара 2016. године запослен је на Учитељском факултету Универзитета у Београду, као сарадник у настави на предмету *Увод у тумачење књижевности*.

Ева Коволик Студирала славистику (јужнославистику и русистику) и германистичку науку о књижевности, као и немачки као страни језик у Халеу/Немачкој и докторирала је 2012. године са темом „Историја и нарација. Стратегије фикционализације код Радослава Петковића, Давида Албахарија и Драгана Великића“ (публ. 2013. године на немачком: *Geschichte und Narration. Fiktionalisierungsstrategien bei Radoslav Petković, David Albahari und Dragan Velikić*). Научна је сарадница на семинару за славистику на халешком универзитету од 2015. године. Коуредница је (заједно са G. Lehmann-Carli и T. Petzer) зборника *(Südost-)Europa. Narrative der Bewegtheit* (2017). Тренутни интереси истраживања: Траума и приповедање у јужнословенским књижевностима, миграција и књижевност, књижевност за децу, постколонијалистички и феминистички теоријски приступи у науци о књижевности.

Јелена Лалатовић (1994). Феминистичка активисткиња, теоретичарка и књижевна критичарка из Београда. Дипломирала је и мастерирала на Катедри за општу књижевност и теорију књижевности на Филолошком факултету у Београду, одбравивши мастер рад под насловом *Женска страна рата: меморија и поетика у роману Равнотежа и часопису ProFemina ауторке и уреднице Светлане Слапшак*. Тренутно је на првој години докторских студија на матичном факултету. У часопису *Генеро: часопис за феминистичку теорију и студије културе* објавила је рад о романима Елене Феранте – *Напуљска тетралогја под лупом феминистичке нартологије*. Једна је од уредница *Bookvice*, портала за побуњена читања, где објављује књижевну критику. Објављивала је текстове у *Данасу*, *Речи*, *Лицеулице*, као и на порталима *Машина*, *Билтен*, *Муф*, *Пешчаник*, *Либела*.

Јелена Милинковић (1981, Београд). Дипломирала је 2006. на Филолошком факултету у Београду на групи српска књижевност и језик са општом књижевношћу. На истом факултету је 2016. одбранила докторску тезу *Женска књижевност у часопису Мисао 1919–1937*. Коауторка је књиге *Двадесет жена које су обележиле XX век у Србији* (Београд, НИН 2013). Једна је од уредница зборника *Нова реалност из сопствене собе, књижевно стваралаштво Милице Јанковић* (Београд, Велико Градиште: Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, Народна библиотека „Вук Караџић“). Чланица је редакције *Књиженства, часописа за студије књижевности, рода и културе*. Координаторка је и једна од ауторки базе података *Књиженство* (<http://knjizenstvo.etf.bg.ac.rs/sr>). Запослена је као научна сарадница на Институту за књижевност и уметност у Београду на пројекту *Улога српске периодике у формирању књижевних, културних и националних образаца* (<http://periodika.ikum.org.rs/>).

Вишња Мићић (Буказић) (1980, Бар). Основну школу и гимназију завршила је у Бару. Дипломирала је и докторирала на Учитељском факултету у Београду. Докторски рад на тему *Синтаксичка анализа реченице у млађим разредима основне школе* одбранила је 2013. године под менторством проф. др Милице Радовић Тешић. Ради на Учитељском факултету од 2005. године, најпре као сарадник. Сада је доцент за предмете *Методика развоја говора I, II*, *Синтакса просте реченице – методички аспект* (Београд) и *Методика наставе српског језика и књижевности I, II* (одељење у Вршцу). Најзначајнији радови које је до сада објавила су: *Синтакса просте реченице у разредној настави*, Учитељски факултет, Београд (2016), „Нехронолошко читање збирке песама *Авантуре Краљевића Марка*”, *Иновације у настави* (4/2015), „Функција огледала у бајкама Гроздане Олујић –

могућности за методичку обраду“, *Бунтовници и сањари – књижевно дело Гроздане Олујић*, Учитељски факултет у Београду (2010), „Методички аспекти савременог буквара“ (коаутор), *Буквар и букварска настава код Срба*, Педагошки музеј, Београд (2010).

Снежана Ненезић (1964, Крушевац). Дипломирала на Филозофском факултету у Београду на групи Историја уметности 1989. године код проф. др Миодрага Јовановића. У Народној библиотеци Крушевац ради од 1991. године. На Филолошком факултету у Београду – Катедра за библиотекарство и информатику завршава специјалистичке студије 1997. године (проф. др Бранко Б. Кнежевић) и магистрира 2003. године (проф. др Александра Вранеш). Стручно звање виши библиотекар стекла је 2000. године, а библиотекар саветник 2006. године. У периоду од 2005. до данас учесник је домаћих конференција о дигитализацији у организацији Националног центра за дигитализацију и Математичког факултета у Београду, као и међународних конференција у региону (*SEEDI conference*). Учесник је међународних научних конференција у организацији Филолошког факултета у Београду. У периоду од 2007. до 2015. године распоређена на пословима у Завичајном одељењу Народне библиотеке Крушевац. Тренутно је директор Народне библиотеке Крушевац.

Зорана Опачић (1970). Професор *Књижевности за децу и младе* на Учитељском факултету Универзитета у Београду. Дипломирала је, магистрала и докторирала српску књижевност на Филолошком факултету у Београду. Објавила је књиге *Алхемичар приповедања Станислав Краков* (2007), *Поетика бајке Гроздане Олујић* (2011), *Наивна свест и фикција* (2011), приредила више књига, антологија и научних монографија. Бави се истраживањем књижевности за децу и савремене српске књижевности. Објављује радове у националним и међународним научним часописима и зборницима. Учествовала је на научним конференцијама у Немачкој, Русији и Пољској. Била је гостујући професор на Филолошком факултету Педагошког универзитета у Кракову.

Јелена Панић Мараш (1976, Ужице). Доценткиња на Учитељском факултету Универзитета у Београду на предмету *Књижевност за децу и младе*. Студије књижевности завршила је на Филолошком факултету Универзитета у Београду, а постдипломске студије на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду где је и магистрала и докторирала. На матичном факултету реализује и изборни предмет *Млади јунак у савременом српском роману за децу*. Сарадница је више националних и регионалних пројеката. Ауторка је монографије *Град и страст, натуралистички елементи у српском модерничком роману* (2009). Објавила је преко четрдесет научних чланака, студија, есеја и критика у часописима и зборницима радова. Чланица је жирија за доделу годишње награде из области књижевности за децу *Плави чуперак* Змајевих дечјих игара из Новог Сада. Области научног интересовања су јој српска књижевност 20. века, са посебним акцентом на период авангарде, односно српска књижевност за децу и посебице везе између авангарде и књижевности за децу.

Сања Петровић Тодосијевић (1977, Шабац). Дипломирала је на Катедри за општу савремену историју Одељења за историју Филозофског факултета Универзитета у Београду. На истој катедри је магистрала. Докторску тезу под називом „Социјализам у школској клупи. Реформа основношколског система у Србији 1944–1959“ одбранила је у оквиру докторског програма *Трансдисциплинарне студије савремене уметности и медија* на Факултету за медије и комуникације Универзитета Сингидунум. Од јуна 2007. запослена је у Институту за новију историју Србије. Бави се друштвеном историјом Србије и Југославије у периоду после Другог светског рата са посебним акцентом на историју образовања и детињства као и историјом Другог светског рата. Ангажована је на више међународних пројеката који су уже повезани са основним усмерењем њеног истраживања. Била је члан и секретар *Редакција за издавање грађе и докумената Института за новију историју Србије* (2011–2015). Један је од оснивача Центра за југословенске студије (Цејус)

који постоји при Факултету за медије и комуникације од 2016. године. Др Сања Петровић Тодосијевић је члан Пројектног тима Радне групе Републике Србије за обнову бившег југословенског павиљона у Државном музеју Аушвиц-Биркенау, координатор је архивских истраживања Музеја Холокауста из Вашингтона за Србију и члан Националне групе Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије за имплементацију едукативних материјала о антисемитизму ОДИНР и Куће Ане Франк (Амстердам). Учествовала је у раду двадесет три конеренције и међународна скупа као и у реализацији бројних трибина и промоција. Аутор је већег броја радова објављених у домаћим и страним часописима као и монографске студије *За безимене. Делатност УНИЦЕФ-а у Федеративној Народној Републици Југославији 1947–1954* (Београд, 2008).

Страхиња Полић. Дипломирао и одбранио мастер рад на Филолошком факултету у Београду на смеру за српску књижевност и језик, где је уписао и докторске студије. Ангажован је као сарадник у настави на Учитељском факултету у Београду на предмету Књижевност за децу и младе.

Меланија Римар (Рамач) (1958, Руски Крстур). У родном месту је завршила основну школу и гимназију на матерњем, русинском језику. Дипломирала је на Природно-математичком факултету – смер географија, у Новом Саду. Прву збирку поезије *Ранши новине (Јутарње новине)* за одрасле објавила је 1983. године, а после је почела да пише песме, кратке приче, драмске сличице и бајке за децу. Објављене су јој збирке поезије и прозе: *Љето у ђида (Лето код деде)* 1987, *Слунечков сон (Сунашцев сан)* 1991, *Пошептала ми птица (Шапнула ми је птица)* 1999, *Сказков заглавчок* 2001, *Бајкино јастуче (приче и бајке на српском)* 2007, *Шнурка и гуљжик (Пертла и чворић)* 2008, *Чилаш, а без принца* 2012, *Жвирки у азбуки (Зверчице у азбуци)* 2013, *Хајзибан на шпаргу (Воз на канап)*, 2016, *На крилима маште (проза на српском)* 2016, *Кец из удварања (поезија на српском)* 2016. Заступљена је у антологијама песама за децу, у букварима, читанкама и неким уџбеницима на русинском, као и у десет антологија поезије, прозе и драмских сличица за децу на српском језику. Песме и приче превођене су јој и на украјински, руски, словачки, румунски, македонски и бугарски језик. За часопис за децу *Заградка* чија је одговорна уредница, преводи савремене стихове и приче српских књижевника. Направила је избор песама 50 најпознатијих аутора, а Међународни центар књижевности за децу *Змајеве деље игре* објавио је двојезичну (српско-русинску) књигу *Да ли ми верујете – Чи ми верице* 2013. године. Члан је Друштва књижевника Војводине. Живи и ствара у Петроварадину.

Сања Роић (1953, Пула). Матурирала је у Швицарској (Liceo cantonale), у Лугану. Дипломирала је талијанистику и германистику на Филозофском факултету Свеучилишта у Загребу, где је и магистрирала и докторирала (ментор проф. емеритус Мате Зорић). Од 2005. је редовна професорица у трајном звању на истом Свеучилишту и предстојница Катедре за талијанску књижевност. Предавала је на Свеучилиштима у Риму, Торину, Трсту, Пескари, Напуљу, Барију, Цатанији, Берлину, Варшави, Љубљани, Задру и на Универзитету Црне Горе. Предавала и истраживала на Freie Universitat у Берлину 1991/92. и 1995. као стипендиста закладе *Alexander von Humboldt* из Бона. Усавршавала се и истраживала на више талијанских и еуропских свеучилишних и знанствених институција. Суделовала је с рефератима на конгресима у Хрватској, еуропским земљама, САД и Индији. Објавила је више ауторских и уредничких књига те стотињак знанствених радова у домаћим и страним публикацијама из талијанске културе (од 16. до 21. стољећа) и компаратистике. Била је водитељица знанственог пројекта *Хрватско-талијански културни односи* (2002–2014) а од 2011. води међународни пројект *Viaggio adriatico*. Талијански културни институт у Загребу додијелио јој је 1999. године годишњу награду за талијанистику, а Председник Талијанске Републике одликовао ју је 2007. одличјем *Stella della solidarieta*, реда *commendatore* за заслуге у промицању талијанске културе. Добитница је талијанске награде *Flaiano* за стране талијанисте 2014. године.

Предраг Тодоровић (1958, Сплит). Основну школу и гимназију завршио у Београду. Дипломирао је на Филолошком факултету у Београду 1985, на Групи за општу књижевност и теорију књижевности. Одбранио је магистарски рад 6. јуна 1990. на Одсеку за романистику Филолошког факултета у Београду на тему „Протејска свест приповедача Бекетове Трилогије“. Био је постдипломац на Сорбони (Париз) на Одсеку за компаративну књижевност, 1989–1990. Докторску дисертацију одбранио је 10. новембра 2010. на Филозофском факултету у Новом Саду на тему „Дадаизам у српској књижевности“. У Институту за књижевност и уметност у Београду запослен је од фебруара 2011. године, као истраживач сарадник. У мају 2012. изабран је у звање научног сарадника, и ради на пројекту *Српска књижевност у европском културном простору*. Објавио зборник радова, *Бекет, Антологију српског дадаизма*, монографије *Планета Дада. Историјат и поетика, Дадаистички часописи*, и преко педесет научних радова.

Тијана Тропин (1977, Београд). Дипломирала 2000. на Филолошком факултету у Београду, одсек Општа књижевност са теоријом књижевности. Магистрирала 2005. године на Филолошком Факултету у Београду, одсек Наука о књижевности, са темом „Мотив Аркадије у дечјој књижевности“. Године 2015. одбранила тезу „Теоријски аспекти превођења књижевности за децу са становишта студија културе“. Објавила монографију *Мотив Аркадије у дечјој књижевности* (Институт за књижевност и уметност, Београд, 2006) и више радова у периодици. Течно говори енглески и немачки језик; пасивно познавање руског и шпанског. Поља њеног научног рада су књижевност за децу, теорија и поетика превођења, фантастична књижевност. Запослена је у Институту за књижевност и уметност у Београду од 2003. године.

Милица Ђуковић (1987, Панчево). Основне дипломске и мастер академске студије завршила на Катедри за српску књижевност са јужнословенским књижевностима Филолошког факултета Универзитета у Београду. На истој катедри тренутно је на докторским студијама. Истраживач сарадник Института за књижевност и уметност у Београду, запослена на пројекту *Улога српске периодике у формирању књижевних, културних и националних образаца*.

Маријана Хамершак (1977, Сплит). Дипломирала је 2000. године компаративну књижевност и опћу лингвистику на Филозофском факултету у Загребу. Докторирала је 2008. године на истоме факултету с тезом *Творбе дјетињства и преобразбе бајке у хрватској дјечјој књижевности*. Од 2001. године знанствена је новакиња у Институту за етнологију и фолклористику – од 2002. до 2006. године на пројекту *Фолклор, књижевност и култура: предаја, бајка, маска и мит* (вод. др Иван Лозица), а од 2007. до 2013. на пројекту *Интерпретативне разине традиције* (вод. др Иван Лозица). Тренутно је сурадница на пројекту матичног интитита *Етнографија избјеглиштва: хрватски контекст*, те на пројекту Хрватске закладе за знаност *Економски темељи хрватске књижевности* (вод. Маша Колановић). У хрватским и иноземним часописима и књигама објављује знанствене и стручне радове и чланке о теоријским, материјалним и институционалним аспектима дјечје, популарне и усмене књижевности те популарне (дјечје, медијске и др.) културе, затим о повијести, теорији и методологији етнологије и фолклористике, као и о производњи баштине, те избјеглиштву у савременом контексту. Ауторица је књига *Причалице: о повијести дјетињства и бајке* (Загреб, Алгоритам 2011), *Увод у дјечју књижевност* (Загреб, Leukam International, 2015, са Дубравком Зима) и уредница зборника *Фолклористичка читанка* (Загреб, 2010, са Сузаном Марјанић), зборник *Производња баштине: критичке студије о нематеријалној култури* (Загреб, 2013, с Ивом Плеше и Ана-Маријом Вукушић), *Камп, коридор, граница: студије избјеглиштва у савременом хрватском контексту* (Загреб, 2017, са Емином Бужинкић). Као вањска сурадница предавала је на Свеучилишту у Дубровнику (2009–2011) те преддипломским, дипломским и последиједипломским студијама Филозофског факултета Свеучилишта у Загребу (од 2009).

Валентина Хамовић (1970, Куманово). Доцент на Учитељском факултету у Београду за предмет *Увод у тумачење књижевности*. На истом факултету држи и курс *Слика дјетета у српској књижевности двадесетог века*. Дипломирала, магистрирала и докторирала на Филолошком факултету у Београду. Монографију *Два песника превратника* (напоредна анализа поезије Васка Попе и Душана Радовића) објављује 2008. Године, а књигу есеја *Непрекидно детињство* 2015. Научне радове публиковала у часописима *Детињство*, *Поезија*, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, *Књижевна историја*, као и у зборницима Института за књижевност и уметност, Учитељског факултета из Београда, Народне библиотеке „Стефан Првовенчани“ из Краљева, Задужбине Десанке Максимовић. Приредила је књиге *Школа испод стола* Мирјане Стефановић (2004) и *Мали живот* Душана Радовића (2004).

Сања Шакић (1986). Завршила је преддипломски и дипломски студиј компаративне књижевности, те преддипломски студиј француског језика и књижевности и јужнословенских језика и књижевности (србистика и бугаристика) на Филозофском факултету Свеучилишта у Загребу. Докторандица је на на Послиједипломском докторском студију књижевности, изведбених умјетности, филма и културе. Судјеловала је на осам домаћих и међународних зnanствених скупова и објавила десетак зnanствених и стручних радова. На пројекту *Хрватски књижевно-културни идентитет у транзицији / регионалном контексту (аспекти хрватско-српског културног дијалога)* под водством др Душана Маринковића била је запослена као истраживачица на пројекту. Заједно с др Душаном Маринковићем и др Вирном Карлић уредила је 2017. године зборник радова *Транзиција и културно памћење*. Подручја њезина ужег зnanственог интереса јесу компаративна књижевност, повијест књижевности, теорија књижевности и српска књижевност.